

TEODOR BODOAȘCĂ
Prof. univ. dr.

LUCIAN IOAN TARNU
Lector univ. dr.

DREPTUL PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE

TEODOR BODOAȘCĂ
Prof. univ. dr.

LUCIAN IOAN TARNU
Lector univ. dr.

DREPTUL PROPRIETĂȚII INTELECTUALE

Ediția a III-a, revizuită și adăugită

Universul juridic
București
- 2015 -

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2010, 2012, 2015, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BODOAȘCĂ, TEODOR

Dreptul proprietății intelectuale / Teodor Bodoașcă, Lucian Ioan Tarnu.

- Ed. a 3-a, rev. și adăug. - București : Universul Juridic

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-704-3

I. Tarnu, Lucian Ioan

347.77(075.8)

REDACȚIE:

tel./fax:

021.314.93.13

tel.:

0731.121.218

e-mail:

redactie@universuljuridic.ro

DEPARTAMENTUL

tel.:

021.314.93.15; 0733.673.555

DISTRIBUȚIE:

fax:

021.314.93.16

e-mail:

distributie@universuljuridic.ro

www.universuljuridic.ro

CUVÂNT-ÎNAINTE

Creația intelectuală, element esențial al progresului societății omenești, a fost și este un captivant domeniu de investigație, inclusiv din perspectivă juridică.

Diversitatea și complexitatea formelor de exprimare a „creației intelectuale” au determinat, într-o perioadă de timp relativ scurtă, o dinamică și amploare fără precedent a reglementărilor juridice din domeniu.

Neîndoielnic, *fenomenul juridic*, astfel generat, presupune eforturi sistematice de investigare științifică, iar studiile universitare (de licență, masterat și doctorat) ar trebui să se constituie în primii pași făcuți în acest sens.

Fiind în prezența unui veritabil fenomen juridic, efectiv și masiv influențat de dinamica celorlalte ramuri de drept, o atenție aparte am acordat analizării măsurii în care reglementările juridice interne din domeniu sunt compatibilizate cu cele din alte materii, mai ales cu „noile coduri” ale României și cu legislația conexă acestora.

În elaborarea lucrării ne-am bizuit pe analiza logico-juridică, sistematică și sistemică a normelor juridice consacrate materiei investigate, dar și pe lucrările științifice ale unor remarcabili doctrinari români ai domeniului, între care îi evocăm pe V. Roș, I. Macovei și B. Florea.

Lucrarea propusă se adresează, în principal, studenților, masteranzilor și doctoranzilor de la programele de studii universitare de drept, drept comunitar și administrație publică.

Autorul

LISTA DE ABREVIERI

alin.	– alineat(ul)
apud	– citat după
art.	– articol(ul)
B. Of.	– Buletinul Oficial
C. civ.	– Codul civil
C. com.	– Codul comercial
C. m.	– Codul muncii
C. pen.	– Codul penal
C. pr. civ.	– Codul de procedură civilă
C. pr. pen.	– Codul de procedură penală
dec.	– decizia
Dreptul	– Revista Dreptul
Ed.	– editura
ed.	– ediția
etc.	– etcetera
H.G.	– Hotărârea Guvernului
idem	– același
ibidem	– în același loc
infra	– mai jos
L.P.	– Revista Legalitatea Populară
lit.	– litera
M. Of.	– Monitorul Oficial
n.n.	– nota noastră
nr.	– numărul
O.G.	– Ordonanța Guvernului
O.U.G.	– Ordonanța de Urgență a Guvernului
op. cit.	– opera citată
p.	– pagina
par.	– paragraf
s. civ.	– secția civilă
pct.	– punctul
s.n.	– sublinierea noastră
supra	– mai sus
urm.	– următoarele
vol.	– volumul

PARTEA I

Dreptul de autor și drepturile conexe

CAPITOLUL I

Noțiuni generale despre dreptul de autor

Secțiunea 1

Aspecte generale referitoare la protecția juridică a creației intelectuale în România¹

§1. Precizări terminologice

În sistemul de drept român sunt protejate juridic, spre exemplu, următoarele forme ale creației intelectuale: operele, creațiile conexe acestora și bazele de date²; invențiile³; desenele sau modelele industriale⁴; mărcile și indicațiile geografice⁵.

După cum am semnalat cu alte ocazii⁶, în legislația internă a României și chiar în cea internațională⁷ există unele norme juridice de natură să conducă la concluzia că numai *operele* aparțin *creației intelectuale* și că, în cazul invențiilor, desenelor sau modelelor, mărcilor și indicațiilor geografice este protejat juridic doar *dreptul de proprietate*.

În concret, spre exemplu, art. 2624 și art. 2625 C. civ.⁸, fiind plasate în contextul dispozițiilor de drept internațional privat (art. 2557-2663), au denumirea marginală *legea aplicabilă operelor de creație intelectuală*, respectiv *legea aplicabilă dreptului de proprietate industrială* (s.n.).

¹ Pentru unele detalii, a se vedea T. Bodoașcă, *Considerații asupra drepturilor rezultate din creația intelectuală în reglementarea noului Cod civil* (Legea nr. 287/2009), în *Dreptul* nr. 6/2012.

² A se vedea art. 1 și urm. din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe (M. Of. nr. 60 din 26 martie 1996).

³ A se vedea art. 1 și urm. din Legea nr. 64/1991 privind brevetul de invenție (publicată în M. Of. nr. 12 din 21 octombrie 1991, republicată în nr. 541 din 8 august 2007 și nr. 613 din 19 august 2014, conform art. 18 din Legea nr. 83/2014 privind invențiile de serviciu (publicată în M. Of. nr. 491 din 21 iunie 2014).

⁴ A se vedea art. 1 și urm. din Legea nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor (publicată în M. Of. nr. 1 din 8 ianuarie 1993 și republicată în nr. 876 din 20 decembrie 2007).

⁵ A se vedea art. 1 și urm. din Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice (publicată în M. Of. nr. 161 din 23 aprilie 1998 și republicată în nr. 337 din 8 mai 2014).

⁶ A se vedea T. Bodoașcă, *Dreptul proprietății intelectuale*, ed. a II-a, revăzută, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 11 și urm.

⁷ Spre exemplu, în plan internațional, la data de 20 martie 1883, a fost semnată la Paris *Convenția pentru protecția proprietății industriale* (această convenție a fost ratificată de România prin Decretul nr. 1177/1968, publicat în B. Of. nr. 1 din 6 ianuarie 1969).

⁸ Legea nr. 287/2009 privind Codul civil a fost publicată în M. Of. nr. 511 din 24 iulie 2009 și republicată în nr. 505 din 15 iulie 2011. Această lege a intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2011, conform art. 220 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 (M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011). *Brevitatis causa*, pentru evitarea repetărilor și ușurința exprimărilor, în continuare, în cuprinsul lucrării, referirile la Legea nr. 287/2009 privind Codul civil se vor face cu ajutorul abrevierii „C. civ.” sau a expresiei „actualul Cod civil”.

Anterior intrării în vigoare a actualului Cod civil, această terminologie a fost folosită de Codul de procedură civilă și de Codul de procedură penală¹. Astfel, potrivit art. 2 pct. 1 lit. e) din vechiul Cod de procedură civilă², tribunalul judeca, în primă instanță, procesele și cererile în materie de *creație intelectuală* și de *proprietate industrială* (s.n.)³.

În opinia noastră, ideea că numai *operele* sunt *creații intelectuale*, iar *dreptul de proprietate* este ocrotit numai în cazul invențiilor, desenelor sau modelelor, mărcilor și indicațiilor geografice este esențial greșită⁴.

Sub primul aspect, chiar dacă domeniile și modalitățile de exprimare sunt diferite, este neîndoielnic faptul că toate cele șapte categorii de creații au caracter *intelectual*⁵. Într-adevăr, acestea sunt exclusiv rezultatul efortului creativ al individului uman, deoarece numai acesta are capacitatea de a gândi, premisă esențială pentru orice creație intelectuală. De fapt, chiar legislația specială din domeniu oferă argumente în sensul că operele⁶, creațiile conexe operelor, bazele de date⁷, invențiile⁸, desenele sau modelele⁹, mărcile și indicațiile geografice sunt exclusiv produsul efortului intelectual al individului uman¹⁰.

În concret, *operele* sunt creații intelectuale ale autorilor în domeniul literar, artistic sau științific¹¹, iar *invențiile* în orice domeniu al tehnologiei¹². În schimb, desenele sau desenele sunt creații intelectuale ale autorilor acestora cu rol estetic, de înfrumusețare, pentru aspectul exterior nou al produselor¹³. În sfârșit, mărcile și indicațiile geografice sunt diverse semne¹⁴ sau denumiri geografice¹⁵ la care recur, pe calea unui proces intelectual de

¹ Facem precizarea că art. 27 pct. 1 lit. e¹) C. pr. pen., în conținutul căruia a fost folosită expresia *drepturi de proprietate intelectuală și industrială*, a fost abrogat expres de art. XVIII pct. 3 din Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor (publicată în M. Of. nr. 714 din 26 octombrie 2010). Oricum, din această expresie, spre deosebire de cele utilizate de art. 2 pct. 1 lit. e) C. pr. civ., se degaja concluzia că „dreptul de proprietate” există în cazul tuturor modalităților creației intelectuale.

² Legea nr. 134/2010 a fost publicată în M. Of. nr. 485 din 15 iulie 2010 și republicată în nr. 542 din 3 august 2012. Această lege a intrat în vigoare la data de 1 februarie 2013, conform ART. UNIC din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 44/2012 privind modificarea art. 81 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (publicată în M. Of. nr. 606 din 23 august 2012). *Breviatis causa*, pentru evitarea repetărilor și ușurința exprimărilor, în continuare, în cuprinsul lucrării, referirile la Legea nr. 134/2010 se vor face folosind, de regulă, expresia „noul Cod de procedură civilă”.

³ Facem precizarea că noul Cod de procedură civilă nu mai face referire la cele două expresii.

⁴ Pentru unele detalii în legătură cu semnificația acestor expresii, se vedea: T. Bodoașcă și A. Drăghici, *Contribuții la studiul regimului juridic al bunurilor proprii ale soților prevăzute de art. 31 lit. d) din Codul familiei*, în „Revista română de dreptul proprietății intelectuale” nr. 3/2008, p. 60 și urm.; C.R. Romișan, *Creații intelectuale, proprietate intelectuală sau drept de autor?*, în „Revista română de dreptul proprietății intelectuale” nr. 2/2008, p. 98 și urm.

⁵ În limbajul curent, termenul „intelect” are semnificația capacității omului de a gândi, de a cunoaște, de a avea o activitate rațională, de a opera cu noțiuni etc [în acest sens, a se vedea *Dicționarul explicativ al limbii române (Dex)*, apărut sub egida Academiei Române – Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, ed. a II-a, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998, p. 497].

⁶ A se vedea art. 3 și urm. din Legea nr. 8/1996.

⁷ A se vedea art. 64 și urm. din Legea nr. 8/1996.

⁸ A se vedea art. 2 lit. g) și urm. din Legea nr. 64/1991.

⁹ A se vedea art. 2 lit. b) și urm. din Legea nr. 129/1992.

¹⁰ Pentru unele detalii în acest sens, a se vedea: T. Bodoașcă, *Dreptul proprietății intelectuale*,..., p. 17 și urm.; B. Florea, *Dreptul proprietății intelectuale*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 49 și urm.

¹¹ A se vedea art. 7 și urm. din Legea nr. 8/1996.

¹² A se vedea art. 1 lit. b), art. 7 și urm. din Legea nr. 64/1991.

¹³ A se vedea art. 2 lit. d) și urm. din Legea nr. 129/1992.

¹⁴ A se vedea art. 2 din Legea nr. 84/1998.

¹⁵ A se vedea art. 3 lit. g) din Legea nr. 84/1998.

imaginație și selecție, titularii certificatelor de înregistrare, persoane fizice sau juridice, pentru a deosebi produsele sau serviciile lor de cele ale altor persoane.

Sub al doilea aspect, expresia *dreptul de proprietate industrială* restrânge drastic și nejustificat incidența textelor legale respective la „creațiile tehnice” care au „caracter industrial” și numai la „dreptul de proprietate” ce se naște din asemenea creații.

Facem precizarea că, potrivit legislației speciale din domeniu, cerința *caracterului industrial* este impusă doar pentru invenții. Deci, această cerință nu se regăsește în cazul desenelor sau modelelor și semnelor distinctive, adică al mărcilor și indicațiilor geografice.

Pe de altă parte, creațiile intelectuale, indiferent de domeniul și forma de exprimare, determină nașterea unor drepturi morale și patrimoniale reglementate, de regulă, prin norme juridice speciale, derogatorii de la dreptul comun.

Astfel, realizarea unei *opere* conferă autorului sau altor persoane, potrivit Legii nr. 8/1996, cinci *drepturi morale* (art. 10), și anume: de a decide dacă, în ce mod și când va fi adusă opera la cunoștință publică [lit. a)]; de a pretinde recunoașterea calității de autor a operei [lit. b)]; de a decide sub ce nume este adusă opera la cunoștință publică [lit. c)]; de a pretinde respectarea integrității operei și de a se opune oricărei modificări, precum și oricărei atingeri aduse operei [lit. d)]; dreptul de a retracta opera [lit. e)]. De asemenea, aceste persoane beneficiază de *dreptul patrimonial* de utilizare a operei (art. 12 și urm.) și de dreptul de suită (art. 21-23). În sfârșit, Legea nr. 8/1996 reglementează unele drepturi morale și patrimoniale conexe drepturilor de autor, precum și drepturile *sui-generis* (art. 92 și urm.).

Realizarea unei *invenții* conferă persoanei sau persoanelor fizice care au creat-o ori altor persoane fizice sau juridice, în temeiul Legii nr. 64/1991, dreptul la eliberarea brevetului de invenție și posibilitatea de a beneficia de un *drept moral* de a decide divulgarea invenției (art. 38), precum și de un *drept patrimonial* exclusiv de exploatare a invenției pe întreaga durată de valabilitate a brevetului (art. 31 și urm.). De asemenea, realizatorul invenției, indiferent că este sau nu titularul brevetului de invenție, are *dreptul moral* de a i se menționa numele, prenumele și calitatea în cuprinsul brevetului (art. 34).

Înregistrarea unui *desen sau model* conferă titularului certificatului de înregistrare, potrivit Legii nr. 129/1992, *dreptul moral* de a fi menționat pe produsele sale litera „D” majusculă, înscrisă într-un cerc, însoțită de numele acestuia sau de numărul certificatului de înregistrare (art. 37) și *dreptul patrimonial* exclusiv de utilizare a desenului sau modelului industrial înregistrat (art. 30 și urm.).

Înregistrarea mărcii sau indicației geografice conferă titularului certificatului de înregistrare, în temeiul Legii nr. 84/1998, un *drept patrimonial* exclusiv de utilizare a mărcii sau indicației geografice pe întreaga durată de valabilitate a certificatului (art. 36 și urm., respectiv art. 75 și urm.).

În context, semnalăm faptul că legislația specială din domeniu nu consacră norme și pentru *dreptul de proprietate industrială* sau, în general, pentru *dreptul de proprietate intelectuală*. Această situație nu poate fi interpretată în sensul că, în cazul creației intelectuale, este exclusă nașterea și protecția juridică a dreptului de proprietate. În realitate, indiferent de domeniul în care este realizată și de modalitatea în care este exprimată, creația intelectuală dă naștere, pentru realizatorii ei sau pentru alte persoane, și unui drept de proprietate asupra acesteia. Însă, în lipsa unor norme speciale, acest drept este supus dispozițiilor de drept comun, stipulate de art. 555 și urm. C. civ. De asemenea, dreptul de

proprietate, presupunând și prerogativa posesiei, poate avea ca obiect doar suportul material în care este exteriorizată creația intelectuală.

În sfârșit, facem precizarea că, între dreptul la recunoașterea calității de realizator al creației intelectuale și dreptul de proprietate asupra acesteia, nu poate fi pus semnul egalității. Astfel, după cum am precizat în debutul lucrării, potrivit legislației speciale din domeniu, dreptul de proprietate, alături de alte drepturi patrimoniale și morale, este consecința realizării creației intelectuale. De asemenea, paternitatea asupra creației intelectuale aparține exclusiv persoanei sau persoanelor fizice care au realizat-o. În schimb, drepturile rezultate din creația intelectuală, inclusiv cel de proprietate, pot aparține și altor persoane fizice sau chiar juridice. Spre exemplu, potrivit art. 6 alin. (2) din Legea nr. 8/1996, dreptul de autor asupra operei colective aparține persoanei fizice sau juridice din inițiativa, sub responsabilitatea și sub numele căreia a fost creată. Evident, „persoana juridică” și „unitatea”, nefiind înzestrate cu capacitate creativă proprie, nu pot avea calitatea de realizatoare a operei, respectiv a invenției. Mai mult, dreptul la recunoașterea calității de realizator al creației intelectuale este un drept moral, iar cel de proprietate unul patrimonial.

Față de cele prezentate, în opinia noastră, expresia *dreptul creației intelectuale* este mai indicată pentru a fi folosită în textele legale care privesc ocrotirea juridică de ansamblu a acestui *produs* al intelectului uman. Pledăm pentru această expresie, deoarece este cuprinzătoare și, mai mult, este consacrată în legislația specială a României.

Finalmente, datorită caracterului ei de maximă generalitate, folosirea expresiei *dreptul creației intelectuale* este de natură să excludă riscul omiterii de la protecție juridică a vreuneia dintre categoriile de creație intelectuală posibile sau a vreunui aspect al acestei protecții.

§2. Acte normative prin care este protejată juridic creația intelectuală în România

În prezent, în planul dreptului intern, drepturile rezultate din creația intelectuală sunt reglementate, în principal, de următoarele acte normative¹:

- Constituția României [art. 15 alin. (1) și art. 30 alin. (1), alin. (6)-(8)]²;
- Cod civil (2009);
- Legea nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor;
- Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe;
- Legea nr. 64/1996 privind brevetul de invenție;
- Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice;

¹ Pentru o prezentare a evoluției istorice a reglementărilor juridice interne și a celor internaționale din domeniu, a se vedea: Y. Eminescu, *Dreptul de autor. Legea nr. 8/1996 comentată*, Ed. Lumina Lex, București, 1997, p. 22-24; B. Florea, *Dreptul proprietății intelectuale...*, p. 21-25; V. Roș, *Dreptul proprietății intelectuale*, Ed. Global Lex, București, 2000, p. 39-41. Pentru unele aspecte critice privind actuala reglementare a dreptului de autor și a celor conexe, a se vedea C.C. Curt, *Opinii asupra unor prevederi ale Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și a celorlalte drepturi conexe*, în *Dreptul* nr. 12/2000, p. 39-43.

² Potrivit art. 15 alin. (1) din Constituție, cetățenii beneficiază de drepturile și libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea. De asemenea, în temeiul art. 30 alin. (1) din Constituție, libertatea de exprimare a gândurilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.